

Küresel Asgari Vergi Döneminde Türkiye: **QDMTT Modeli**

Bu doküman, yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir vergisel, hukuki, finansal veya idari tavsiye niteliğinde değildir. İçerik, ilgili mevzuatın güncel yorumuna dayanmakla birlikte, belirli bir işlem veya karar için bağlayıcı bir görüş olarak kullanılamaz. Okuyucular, kendi koşullarına ilişkin değerlendirmelerde bağımsız profesyonel danışmanlık almadan hareket etmemelidir.

@Primetax Publications 2026

İçindekiler

- ▶ Giriş
- ▶ Tanımlar
- ▶ Türkiye’de Yeni Bir Vergi Mimarisine Giriş: QDMTT ve Ülke Bazlı Vergileme
- ▶ Türkiye’nin Nitelikli Yerel Asgari Tamamlama Vergisi (QDMTT): Stratejik İşlevi, Uygulama Mantığı ve Ekonomik Etkileri
- ▶ GloBE Sisteminde Dezavantajlı Şirket Profilleri ve Türkiye İçin ETR Risk Analizi
- ▶ Türkiye’de QDMTT Paylaşım Anlaşmasının Zorunluluğu: Hukuki, Finansal ve Operasyonel Gerekçeler
- ▶ QDMTT Paylaşım Anlaşmasının Temel Unsurları: Hesaplama Mantığı, Ödeme Akışı, Veri Sorumluluğu ve Düzeltme Mekanizması
- ▶ Türkiye’de Uygulama Pratiği: Tebliğ Beklentileri, Belirsizlik Alanları ve Şirketler İçin Esnek Uyum Stratejileri
- ▶ QDMTT İçin Yönetişim (Governance) Yapısı: Veri Akışı, İç Kontrol Zinciri, Sorumluluklar ve Uyum Takvimi
- ▶ Katkı Payı Paylaşım Modeli: Teknik Esaslar, Hesaplama Mantığı, Rakamsal Örnek ve Muhasebe/KDV Etkileri
- ▶ Türkiye İçin Stratejik Yol Haritası: Uyum, Risk Yönetimi, Kurumsal Disiplin ve Geleceğe Hazırlık
- ▶ Açıklamalı Model QDMTT Paylaşım Anlaşması

Giriş

OECD'nin Küresel Asgari Vergi Sistemi (Pillar Two), çok uluslu şirketlerin vergi yükümlülüklerini artık "şirket bazlı" değil, "ülke bazlı" bir yaklaşımla değerlendiren yeni bir küresel vergi mimarisi oluşturmuştur. Bu mimaride, bir ülke içinde faaliyet gösteren tüm grup şirketleri tek bir bütün olarak ele alınır ve bu bütünün toplam GloBE Geliri ile toplam GloBE Vergisi üzerinden ülke bazlı bir efektif vergi oranı (GloBE ETR) hesaplanır. Eğer bu oran %15'in altına düşerse, ortaya çıkan fark Top-Up Tax (Tamamlama Vergisi) olarak adlandırılır ve ilgili ülke bu farkı kendi içinde vergileme hakkına sahip olur.

Türkiye, 2024 yılından itibaren yürürlüğe aldığı Nitelikli Yerel Asgari Tamamlama Vergisi (QDMTT) ile bu yeni küresel mimarinin önemli bir parçası hâline gelmiş; Türkiye'deki grup şirketlerinin yarattığı vergi farkının, yabancı ülkeler tarafından değil Türkiye tarafından tahsil edilmesini sağlamıştır. Böylece Türkiye, hem vergi egemenliğini korurken hem de çok uluslu şirketlerin global uyum süreçleriyle tam entegrasyon sağlamaktadır.

Bu yayın, Türkiye'nin QDMTT yaklaşımını teknik, yönetsel ve operasyonel boyutlarıyla açıklamak; Türkiye'de birden fazla şirkete sahip olan grupların uyum sürecinde ihtiyaç duyacağı pratik, uygulanabilir ve kurumsallaştırılabilir bir çerçeve sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Yalnızca vergi hesaplama yöntemlerini değil; veri akışını, yönetim yapısını, fonlama protokollerini, inceleme sonrası düzeltme süreçlerini, katkı payı paylaşım modelini ve grup içi hukuki sözleşme çerçevesini kapsayan bütünsel bir rehber niteliğindedir.

Tanımlar

Asgari Küresel Vergi Sistemi (Global Minimum Tax / Pillar Two): Çok uluslu grupların dünya genelinde en az %15 oranında vergilenmesini amaçlayan küresel vergi standardıdır. Vergileme artık şirket bazında değil, ülke bazında yapılır.

GloBE Kuralları (GloBE Rules): Gelir, vergi, ertelenmiş vergi etkileri, istisnalar ve düzeltmeleri kapsayan küresel hesaplama çerçevesidir.

GloBE Geliri (GloBE Income): Yasal kârdan farklı olup muhasebe kârından başlayarak GloBE'e özgü düzeltmeler uygulanmış standardize gelir tutarındır.

GloBE Vergisi (GloBE Taxes): GloBE hesaplamalarında dikkate alınan, belirli düzeltmelere tabi tutulmuş vergi yükümlülükleridir.

GloBE Efektif Vergi Oranı (GloBE ETR): GloBE Vergisi'nin GloBE Geliri'ne oranıdır. Oran %15'in altına inerse Top-Up Tax doğar.

Top-Up Tax (Tamamlama Vergisi): GloBE ETR'nin %15'in altında kalması hâlinde aradaki farkı tamamlayan vergidir.

Nitelikli Yerel Asgari Tamamlama Vergisi (Qualified Domestic Minimum Top-Up Tax – QDMTT): Türkiye'de düşük vergilendirilmiş kazançların yarattığı farkın Türkiye tarafından tahsil edilmesini sağlayan yerel tamamlayıcı vergidir.

Gelir Dahil Etme Kuralı (Income Inclusion Rule – IIR): QDMTT uygulanmadığı durumda ana şirketin bulunduğu ülkenin düşük vergilendirilen kazançları vergilemesine imkân veren üst kuraldır.

Yetersiz Vergilendirilen Ödemeler Kuralı (Undertaxed Payments Rule – UTPR): QDMTT ve IIR uygulanmadığında diğer ülkelerin dolaylı yollarla Top-Up Tax uygulamasına izin veren mekanizmadır.

Muhatap Grup Şirketi (Constituent Entity – CE): Pillar Two kapsamındaki her bir grup şirkettir.

Dosyalamadan Sorumlu Şirket (Designated Filing Entity – DFE): GloBE bildirimlerini ve veri konsolidasyonunu yapan şirkettir.

Katkı Payı (Contribution Amount): Ödeme yapan şirketin devlete ödediği QDMTT'nin diğer CE'lere paylaştırılan kısmıdır.

Ödeme Yapan Şirket (Paying Party): QDMTT'yi devlete ödeyen ve katkı payını grup içinde dağıtan şirkettir.

Müşterek Sorumluluk (Joint Liability): Yalnızca ödenmemiş katkı payına ilişkin sınırlı sorumluluk yapısını ifade eder.

İç Yönetim Çerçevesi (Governance Framework): Veri akışı, hesaplama doğruluğu, onay süreci, inceleme ve düzeltme mekanizmalarını içeren kurumsal yapıdır.

Türkiye’de Yeni Bir Vergi Mimarisine Giriş

OECD’nin Pillar Two yaklaşımı, vergi sistemi açısından onlarca yıldır geçerli olan şirket bazlı değerlendirme anlayışını terk ederek “ülke bazlı vergileme” dönemini başlatmıştır. Bu yaklaşım, Türkiye’de faaliyet gösteren çok uluslu gruplar için hem işleyişsel hem de yapısal değişiklikler getirmiştir.

QDMTT ve Ülke Bazlı Vergileme

Artık bir ülkede kaç şirketiniz olduğunun teknik olarak daha az önemi vardır. Türkiye’de beş ayrı şirketiniz olsa bile bunlar GloBE açısından beş ayrı vergi mükellefi olarak değil, tek bir Türkiye ülke sonucu olarak görülür. Bu bütünün toplam GloBE Geliri ile toplam GloBE Vergisi konsolide edilir ve tek bir ülke bazlı GloBE ETR hesaplanır. ETR’nin %15’in altına düşmesi hâlinde oluşan fark Top-Up Tax olarak belirlenir ve Türkiye bu farkı QDMTT üzerinden tahsil eder.

Bu yapının en kritik sonucu şudur: düşük ETR yaratan tek bir şirket bile tüm Türkiye ülke ETR’sini etkiler. Dolayısıyla şirket bazlı düşünme dönemi fiilen kapanmış, ülke bazlı sorumluluk dönemi başlamıştır.

Türkiye’de QDMTT uyumu, artık sadece vergi departmanının gündemi olmaktan çıkmış; CFO’nun, finans ekiplerinin, muhasebenin, iç denetimin ve yönetim kurulunun birlikte yönetmesi gereken kurumsal bir sorumluluk alanına dönüşmüştür.

Türkiye'nin Nitelikli Yerel Asgari Tamamlama Vergisi (QDMTT): Stratejik İşlevi, Uygulama Mantığı ve Ekonomik Etkileri

Türkiye'nin 7491 sayılı Kanun ile Kurumlar Vergisi Kanunu'na eklediği düzenleme sonucunda yürürlüğe giren Nitelikli Yerel Asgari Tamamlama Vergisi (QDMTT), Türkiye'nin uluslararası vergi düzenindeki konumunu güçlendiren ve vergi egemenliğini koruyan stratejik bir mekanizmadır. Yalnızca teknik bir vergi ek maddesi değil; çok uluslu grupların Türkiye'deki yapılanmalarını doğrudan şekillendiren bir politika aracıdır.

2.1 QDMTT'nin üç temel fonksiyonu

QDMTT'nin ilk fonksiyonu, vergileme hakkının Türkiye'de kalmasını sağlamasıdır. Pillar Two sisteminde Türkiye Top-Up Tax uygulamazsa bu farkı ana şirket ülkesi IIR kapsamında, diğer ülkeler ise UTPR mekanizması üzerinden doğrudan talep edebilir. QDMTT, bu hakkı Türkiye'ye çeken yerel bir kalkan görevi görür.

İkinci fonksiyon, Türkiye'deki şirketleri tek bir ülke bazlı sonuca bağlamasıdır. Tüm CE'lerin GloBE Geliri ve GloBE Vergisi birleştirilir, tek bir ülke ETR'si hesaplanır ve bu da çok uluslu gruplar açısından Türkiye içi koordinasyonu zorunlu hâle getirir.

Üçüncü fonksiyon ise global vergi standartlarına uyumu pekiştirmesidir. Türkiye, Pillar Two çerçevesiyle eş zamanlı uyum sağlayarak yatırımcı güvenini artıran, idari kapasitesini güçlendiren ve uluslararası vergi anlaşmazlıklarının önüne geçebilecek daha öngörülebilir bir çerçeve oluşturmuştur.

2.2 QDMTT neden bir “ulusal koruma mekanizmasıdır”?

Düşük ETR nedeniyle oluşan vergi farkı, Türkiye’de doğmuş ekonomik aktiviteden kaynaklanmaktadır. Bu farkın Almanya veya Fransa gibi ana şirket ülkelerine ya da Hollanda ve ABD gibi üçüncü ülkelere gitmesi yerine Türkiye’de alınması hem mantıksal hem de hukuki olarak daha tutarlıdır. QDMTT, Türkiye’de yaratılan kazancın vergisel karşılığının da Türkiye’de kalmasını sağlayan yerel tamamlama katmanıdır.

2.3 QDMTT’nin işletme modelleri üzerindeki etkileri

QDMTT, yalnızca vergi hesabını değil; veri organizasyonunu, süreç tasarımı, yönetim modelini ve finansal planlamayı birlikte etkiler.

Şirket bazlı değil, ülke bazlı düşünme zorunluluğu getirir; her bir CE’nin sonucu ülke ETR’sini etkilediği için yerel optimizasyon yerine ülke toplamını dikkate alan bir bakış açısını gerektirir. Teknopark istisnası, AR-GE indirimleri ve yatırım teşvikleri gibi unsurlar GloBE’de nötrleşebildiğinden, teşvik odaklı yapıların finansal planlamasını yeniden ele almasını zorunlu kılar. GloBE Gelirine dayalı yeni bir performans değerlendirme kültürü doğar; teknik olarak düşük ETR üreten bazı şirketler QDMTT yükünün önemli bir kısmını üstlenmek durumunda kalabilir.

2.4 Neden QDMTT çok uluslu gruplar için “kritik” bir düzenlemedir?

QDMTT, Türkiye’de faaliyet gösteren tüm grupları veri tutarlılığına, ortak bir hesaplama disiplinine, grup içinde paylaşım mekanizması kurmaya, fonlama protokolü oluşturmaya ve incelemeye hazır bir dokümantasyon yapısı geliştirmeye zorlar. Bunların herhangi birinde yaşanan eksiklik hem Türkiye’de vergi riski hem de ana şirket ülkesinde IIR/UTPR kaynaklı ek riskler doğurabilir.

2.5 QDMTT’nin ekonomik sonuçları

QDMTT sayesinde vergi egemenliği Türkiye’de kalır ancak GloBE sistemi ile uyum maliyeti yükselir, ülke bazlı sonuç nedeniyle veriye bağımlılık artar, grup içi koordinasyon kritik hâle gelir ve şirketlerin tek başına sonuç ürettiği dönem kapanarak tüm Türkiye operasyonunun tek bir ülke sonucu üzerinden değerlendirilmesi öne çıkar. Bu dönüşüm, Türkiye’de faaliyet gösteren gruplar açısından hem risk hem de yeniden yapılanma için fırsat alanları yaratır.

GloBE Sisteminde Dezavantajlı Şirket Profilleri ve Türkiye İçin ETR Risk Analizi

Pillar Two sisteminin en kritik noktalarından biri, GloBE gelir ve vergi hesaplamalarının muhasebe temelli olmasıdır. Türkiye'deki yasal matrah, teşvikler, istisnalar veya gider kabul görmemiş kalemler GloBE perspektifinde tamamen farklı bir etki yaratabilir. Bu nedenle bazı şirketler doğaları gereği "düşük ETR riski" altında yer alır. Türkiye açısından bu durum özellikle önemlidir; çünkü tek bir şirketin ETR etkisi tüm ülke sonucunu aşağı çekebilir.

3.1 GloBE sisteminde doğal olarak riskli şirket tipleri

Teşviklerden yoğun yararlanan şirketler ilk risk grubunu oluşturur. Teknopark kazanç istisnası, AR-GE indirimleri, yatırım teşviki kapsamında vergi indirimleri, ihracat kazanç istisnaları ve serbest bölge avantajları GloBE sisteminde "sonradan eklenen yerel avantajlar" olarak görülerek ETR hesabında etkisizleştirilebilir. Böylece gerçekte yüksek vergi ödüyor gibi görünen bir şirket GloBE'de düşük ETR gösterebilir.

İkinci grup, düşük marjlı distribütörlerdir. Pek çok sektörde net kâr marjının %1-5 bandında tutulduğu Türkiye'de bu tip şirketlerin GloBE Geliri düşük, GloBE Vergisi sınırlı ve GloBE ETR'si teknik olarak düşük çıkabilir; bu da düşük kârlılık – düşük ETR – yüksek QDMTT riski zinciri yaratır.

Yatırım veya başlangıç dönemindeki şirketler de yüksek gider, düşük gelir ve yoğun amortisman yükü nedeniyle teknik olarak düşük ETR görüntüsü verir. AR-GE yoğun yapılarda AR-GE harcamalarının muhasebede gider yazılabilmesi GloBE Gelirini düşürür; AR-GE destekleri, krediler ve hibelerin GloBE tarafındaki yansımaları da ayrı bir belirsizlik alanı yaratır.

Finansman gideri yüksek şirketlerde TL faizlerinin dönemsel olarak yüksek seyretmesi nedeniyle faiz giderleri GloBE Gelirini aşağı çeker ve ETR'yi sistematik biçimde geriletir. Tek seferlik işlem yapan, bir defaya mahsus yüksek gelir veya gider yaratan ya da önemli değerlendirme farkları barındıran yapılar ise GloBE ETR'yi zamansal olarak dalgalandırabilir.

3.2 Türkiye’de neden GloBE ETR “beklenenden düşük” çıkabilir?

Türkiye’de teşvik ağırlıklı ekonomi modeli, TFRS–GloBE ilişkisi, yüksek finansman maliyetleri, grup içi işlemlerin transfer fiyatlaması gereği düşük kârda tutulması ve ertelenmiş vergi hareketlerinin yarattığı etkiler birlikte değerlendirildiğinde, GloBE ETR’nin beklenenden daha düşük çıkması şaşırtıcı değildir. Özellikle ertelenmiş vergi varlık ve borçlarındaki değişim, GloBE sisteminde ETR’yi oynatan temel kalemlerden biridir.

3.3 En riskli kombinasyon: “yüksek muhasebe kârı – düşük yasal vergi”

Muhasebe kârının yüksek, yasal vergilerin ise teşvikler nedeniyle düşük kaldığı kombinasyon GloBE açısından son derece hassastır. Bu yapı, GloBE Vergisi’nin teknik olarak düşük seviyede kalmasına ve ETR’nin %15 eşiğinin altına yönelmesine neden olur. Bu profilin QDMTT yükünün önemli kısmını taşıması beklenir.

Türkiye’de QDMTT Paylaşım Anlaşmasının Zorunluluğu: Hukuki, Finansal ve Operasyonel Gerekçeler

Pillar Two mimarisinde Türkiye’de faaliyet gösteren tüm grup şirketleri, vergi açısından tek bir ülke sonuç mekanizmasına bağlıdır. Bu nedenle QDMTT uyumu, Türkiye’deki şirketlerin bireysel bir sorumluluğu olmaktan çıkmış; ortak bir ülke sorumluluğu hâline gelmiştir. Bu nedenle Türkiye’de grup içi bir “QDMTT Katkı Paylaşım Anlaşması” yapılması, tercihe bırakılabilecek bir konu değil, kurumsal bir gereklilik olarak ortaya çıkar.

Bunun arkasında yalnızca vergi boyutu değil, nakit akışı, veri doğruluğu, yönetim mimarisi, hukuki geçerlilik ve inceleme risklerinin iç içe geçtiği bütünleşik bir yapı vardır.

4.1 Ülke bazlı ETR: tüm şirketlerin ortak kaderi

Türkiye’de aynı gruba bağlı şirketlerin profili oldukça farklı olabilir: yüksek marjlı bir üretici, düşük marjlı bir distribütör, AR-GE merkezi, finansman yükü taşıyan bir holding veya yatırım aşamasında zarar eden bir yapı aynı ülkede yan yana bulunabilir. Buna rağmen GloBE sisteminde bu şirketlerin tamamı tek bir ülke ETR sonucuna bağlıdır. ETR düşükse kimin düşük vergi ürettiği, kimin yüksek vergi ödediği tek tek önemini kaybeder; Top-Up Tax sonucu tüm şirketler için ortak bir ülke yükümlülüğü hâline gelir. Bu nedenle, bu yükün nasıl paylaşılacağı mutlaka yazılı hâle getirilmelidir.

4.2 Ödeme tek bir şirketten yapılır, fakat yük tüm gruba aittir

QDMTT Türkiye’de fiilen tek bir şirket tarafından devlete ödenir. Bu şirket nakit akışı riskini üstlenir, inceleme ve gecikme faizlerine maruz kalır, muhasebe ve fatura süreçlerini yönetir, veriyi konsolide eder ve finansal raporlamada sorumluluk taşır. Buna karşın ekonomik yük, ülke bazlı sonuca dahil olan tüm CE’lere aittir. Bu sebeple paylaşım mekanizmasının, nakit akışı düzeninin, ödeme zamanlamasının, düzeltme süreçlerinin ve veri sorumluluğunun şeffaf ve anlaşılır bir şekilde tanımlanması zorunludur.

4.3 Veri akışı karmaşıktır; hatalar ülke sonucunu bozar

GloBE hesaplaması klasik bir vergi beyannamesi formatı gibi değildir. Her şirket, muhasebe gelir-gider kalemlerini, GloBE düzeltmelerini, ertelenmiş vergi hareketlerini, teşvik etkilerini, geçici ve kalıcı farkları, konsolidasyon sonrası kalan tutarları ve transfer fiyatlaması sonrası düzeltmeleri doğru ve zamanında sunmak zorundadır. Tek bir CE'nin tek satırlık hatası bile ülke ETR'sini bozabilecek etki yaratabilir. Bu riski yönetmenin en pratik yolu, her şirketin kendi verisinden sorumlu olduğunu kabul eden yazılı bir anlaşma çerçevesidir.

4.4 Vergi incelemeleri tüm grubu etkiler

QDMTT yalnızca teorik bir hesaplama olarak kalmayacak, idarenin inceleme gündemine de girecektir. Bir CE'nin teşvik uygulamasının, amortisman politikasının, gelir tahakkukunun veya gider sınıflamasının hatalı bulunması hâlinde yapılacak düzeltmeler doğrudan ülke ETR'sini etkiler. Bu da yükün yeniden hesaplanması, katkı payı dağılımının değişmesi ve tüm CE'lere yeni ödeme yükümlülükleri çıkması anlamına gelir. Bu sürecin hangi ilkelerle yönetileceğinin anlaşmada önceden belirlenmesi, olası ihtilafları azaltır.

4.5 Finansal öngörülebilirlik sağlanmalıdır

Bir şirkete bir anda yüksek katkı payı yüklenmesi, nakit akışı üzerinde ciddi baskı oluşturabilir. Düşük kâr eden bir distribütör ile yüksek GloBE Geliri yaratan bir üretici yan yana olduğunda, dağıtımın adil ve savunulabilir olmasını sağlayan yazılı bir model yoksa hem yönetim kurulları hem denetim ekipleri hem de ana şirket CFO'su açısından ciddi sorgulamalar ortaya çıkabilir.

4.6 Yönetişim (governance) ve kurumsal disiplin

QDMTT paylaşım anlaşması aynı zamanda veri akışını, onay süreçlerini, hesaplama adımlarını, sorumluluk zincirini, düzeltme adımlarını ve raporlama döngüsünü kurumsallaştıran resmi bir yönetim çerçevesine dönüşür. Vergi incelemeleri bakımından en önemli kriter, şeffaf, öngörülebilir ve yazılı iç kontrol mekanizmalarının varlığıdır; bu anlaşma, tam da bu mekanizmanın çerçevesini oluşturur.

4.7 Neden bu anlaşma bir “tercih” değil, “zorunluluk”tur?

QDMTT süreci yüksek para cezaları, gecikme faizleri, ülke bazlı uyumsuzluk riskleri ve IIR/UTPR mekanizmalarının devreye girme ihtimali gibi ağır sonuçlar doğurabilir. Bu riskleri yönetmenin en güvenli yolu, hesaplaması net, veri ve ödeme sorumlulukları tanımlı ve yazılı bir paylaşım anlaşmasıdır.

QDMTT Paylaşım Anlaşmasının Temel Unsurları: Hesaplama Mantığı, Ödeme Akışı, Veri Sorumluluğu ve Düzeltme Mekanizması

QDMTT paylaşım anlaşması, Türkiye'deki tüm grup şirketlerini bağlayan; ülke bazlı ETR'nin yönetilmesini sağlayan; veriyi, nakit akışını ve hukuki sorumlulukları kurumsal bir çerçeveye oturtan bir belgedir. Bu nedenle her maddesinin hem teknik hem hukuki hem de operasyonel boyutu birlikte gözetilmelidir. Aşağıda yer alan başlıklar, böyle bir anlaşmanın omurgasını oluşturur.

5.1 Ödeme yapan şirketin belirlenmesi

QDMTT, devlete fiilen tek bir şirket tarafından ödenir. Bu şirket vergi dairesi ile muhatap olur, inceleme süreçlerini yönetir, muhasebe kayıtlarını yapar, diğer şirketlerden katkı payını toplar ve ödeme tarihlerini takip eder. Bu rolün, güçlü nakit akışı olan, finansal kapasitesi yüksek ve idari deneyimi bulunan bir şirkete verilmesi gerekir. Anlaşmada bu şirketin açıkça belirlenmemesi, ileride "kim ödeyecek?" tartışmalarına zemin hazırlar.

5.2 Katkı payı hesaplama mantığı (neden GloBE Geliri?)

GloBE sistemi, şirketlerin vergi matrahını değil, düzeltilmiş muhasebe gelirini esas alır. Bu nedenle katkı payı dağılımında yasal kâr, vergi öncesi kâr veya net kâr kullanılamaz; kullanılması teknik uyumsuzluk, adalet algısında bozulma ve inceleme riskinde artış yaratır.

En tutarlı yöntem, her şirketin katkısını Türkiye'deki toplam GloBE Geliri içindeki payına göre belirlemektir:

$$\text{Katkı Payı} = \frac{\text{Şirketin GloBE Geliri}}{\text{Türkiye Toplam GloBE Geliri}}$$

Bu yaklaşım, ülke ETR'sini etkileyen gerçek ekonomik katkıyı yansıtır, manipülasyon alanını daraltır ve tüm CE'ler arasında teknik olarak adil bir dağılım sağlar. Bu nedenle anlaşmada formülün GloBE tanımlarına birebir uyumlu şekilde yer alması kritik önem taşır.

5.3 Ödemenin zamanlaması (makul süre ilkesi)

Pek çok anlaşma taslağında “ödeme tarihinden 30 gün önce” gibi katı ifadeler kullanılır. Pratikte bu tür hükümler, nakit akışı sorunlarına, beklenmeyen finansman ihtiyacına ve son dakika veri düzeltmeleri nedeniyle gereksiz gerilime yol açabilir.

Bu nedenle daha sağlıklı yaklaşım, ödemelerin “makul bir süre içinde ve yazılı bildirim üzerine” yapılacağını öngören, esnek ama belirsizlik üretmeyen bir ifadedir. Böylece hem ödeme yapan şirketin finansman yükü yönetilebilir hâle gelir hem de diğer şirketlerin planlama kapasitesi korunur.

5.4 Muhasebe ve fatura düzeni – KDV ve stopaj doğmaması

Katkı payı, mal veya hizmet karşılığı olmayan bir vergi yansımasıdır. Bu nedenle KDV’ye ve stopaja tabi değildir; muhasebede de klasik gelir/gider kalemi değil, vergisel yükümlülüğün grup içinde dağıtılması olarak ele alınmalıdır.

Bu niteliğin anlaşmada açıkça yazılması; bağımsız denetçi değerlendirmelerinde, iç denetim tespitlerinde ve vergi incelemelerinde yanlış sınıflandırma riskini azaltır. Ödeme yapan şirket tarafında katkı payı alacağı, diğer şirketlerde ise katkı payı yükümlülüğü olarak izlenen kayıt yapısı, bu mantıkla uyumludur.

5.5 Veri paylaşımı ve sorumluluk

Her şirket (CE), kendi finansal verilerinin, GloBE düzeltmelerinin, ertelenmiş vergi hareketlerinin ve teşvik uygulama bilgilerinin doğruluğundan sorumludur. Tek bir şirketin yanlış verisi, ülke ETR’sini bozup tüm gruba ek QDMTT yükümlülüğü getirebilir.

Bu nedenle anlaşmada, “Her şirket sağladığı verinin doğruluğundan münferiden sorumludur.” şeklinde açık ve kısa bir hükmün yer alması gerekir. Bu ifade hem hukuki açıdan hem iç denetim perspektifinden güvenli bir çerçeve oluşturur.

5.6 Müşterek sorumluluk (sadece ödenmemiş katkı payına ilişkin)

Bazı taslak anlaşmalarda karşılaşılan “tüm vergi türlerinde müşterek sorumluluk” şeklindeki geniş hükümler, yerel yöneticiler açısından tahmin edilemez bir finansal ve hukuki yük doğurur; yönetim kurulu sorumluluğu ve denetim raporlarında olumsuz değerlendirme riskini artırır.

Bu nedenle müşterek sorumluluğun kapsamı, yalnızca ödenmemiş katkı payı tutarıyla sınırlanmalı; diğer vergi türleri açıkça kapsam dışında bırakılmalıdır. Böyle bir sınırlama, yerel yönetim organlarının anlaşmayı onaylamasını kolaylaştırır.

5.7 Düzeltme mekanizması (inceleme sonrası etkiler)

Vergi incelemesi veya GloBE incelemesi sonucunda GloBE Geliri'nin değişmesi, ertelenmiş vergi hesaplarının revize edilmesi veya teşvik uygulamasının farklı yorumlanması mümkündür. Bu tür değişiklikler ülke ETR'sini etkilediğinde katkı payı yeniden hesaplanmalıdır.

Anlaşmada, inceleme sonrası ortaya çıkan farkın ilk hesaplamada kullanılan oranlar esas alınarak yeniden dağıtılacağına dair açık bir hüküm bulunması, geriye dönük kaos ve ihtilafları önemli ölçüde sınırlar.

5.8 İncelemeye hazır dokümantasyon paketi

Her hesap dönemi için hazırlanacak dokümantasyon paketi; GloBE hesaplama dosyasını, CE bazlı katkı payı tablolarını, veri tutarlılığı beyanlarını, ilgili fatura ve muhasebe kayıtlarını, ödeme dekontlarını, düzeltme hesaplamalarını, DFE raporlarını ve iç kontrol onaylarını içermelidir.

Bu paket, vergi incelemeleri için savunma dosyası, grup içi denetim için şeffaflık aracı, CFO için ise bir risk yönetimi dokümanı işlevi görür.

Türkiye’de Uygulama Pratiği: Tebliğ Beklentileri, Belirsizlik Alanları ve Şirketler İçin Esnek Uyum Stratejileri

Türkiye’de QDMTT, 2024 itibarıyla yürürlüğe girmiş olmakla birlikte, uygulamanın pratik detaylarını şekillendirecek ikincil mevzuat (tebliğ ve rehberler) henüz yayımlanmamıştır. Bu durum çok uluslu gruplar için hem fırsat hem risk barındırır. ereve netleşmiş olsa da hesaplama yöntemleri, veri akışı, teşviklerin GloBE etkisi ve raporlama formatına ilişkin teknik ayrıntılar hâlâ açıklama beklemektedir.

Bu nedenle şirketlerin bugünden itibaren, ileride yapılacak değişikliklere hızla uyum sağlayabilecek esnek bir yönetim yapısı kurması gerekir.

6.1 Henüz yayımlanmamış teknik alanlar

Türkiye QDMTT düzenlemesinin kanuni erevesi açık olmakla birlikte, GloBE Geliri düzeltmelerinin nasıl uygulanacağı, teşviklerin GloBE ETR üzerindeki teknik sunumu, elektronik bildirim formatı ve içeriği, DFE’nin Türkiye’deki sorumluluk sınırları ve idarenin uyumsuzluk yönetimi mekanizmasının ayrıntıları tebliğler ile netleşecektir.

GloBE Geliri’nin yasal matrahtan değil muhasebe kârından başlayarak global düzeltmelerle oluşturulması, ertelenmiş vergi hareketleri, değer düşüklüğü karşılıkları, transfer fiyatlaması düzeltmeleri ve teşviklerin teknik etkisi gibi alanlarda idarenin tanımlarını kritik hâle getirir. Özellikle teknopark istisnası, AR-GE ve yatırım teşvikleri ile stratejik yatırım avantajlarının GloBE sistemiyle uyumu, şirketler açısından şu anda yorum ağırlıklı bir zeminde ilerlemektedir. Elektronik bildirimde hangi formların kullanılacağı, rapor formatının ne olacağı, hangi eklerin isteneceği ve XBRL benzeri bir yapının devreye girip girmeyeceği de henüz netleşmemiştir. DFE’nin veri toplama ve konsolidasyon rolü ile sağlanan verinin doğruluğu karşısındaki sorumluluk sınırları da ayrı bir belirsizlik alanıdır. GloBE’nin uluslararası bağlayıcılığı nedeniyle ülkeler arası anlaşmazlıklar, ifte tamamlayıcı vergi riskleri ve karşılıklı anlaşma prosedürlerinde (MAP) Türkiye’nin nasıl bir yol haritası izleyeceği de zamanla netlik kazanacaktır.

6.2 Belirsizliklere rağmen şirketlerin bugünden atması gereken adımlar

Belirsizlik, eylemsizlik için gerekçe değildir. Tam tersine, belirsizlik dönemleri, yapısal hazırlıklara başlamak için en doğru zamanlardır.

Şirketlerin her CE için aynı formatta veri üretmesini sağlayacak bir GloBE veri seti standardizasyonu kurması, Türkiye toplam GloBE Geliri henüz bilinmese dahi gelir akışlarını, teşvik etkilerini ve ertelenmiş vergi hareketlerini simüle eden katkı payı hesaplama modelleri geliştirmesi ve üç seviyeli bir yönetim zinciri (şirket düzeyi veri üretimi, ülke düzeyi hesaplama/doğrulama, grup düzeyi politika uyumu ve raporlama) oluşturması gerekir.

Ödeme yapan şirketin nakit yükünü hafifletecek fonlama protokolünün önceden belirlenmesi ve her CE'nin hesaplama dosyalarını, veri beyanlarını ve muhasebe kayıtlarını yıllık olarak saklayacağı bir dokümantasyon yapısının kurulması da bu hazırlığın parçasıdır.

6.3 Şirketler için esnek bir uyum yaklaşımı neden zorunludur?

QDMTT; yeni, teknik, global uyum gerektiren, sürekli güncellenen ve idarenin yorum alanı bulunan bir sistemdir. Bu nedenle katı bir yapı yerine esnek bir yönetim çerçevesi gerekir. Şirketler kendi süreçlerini en az yılda bir kez gözden geçirerek güncellemelidir. Uyum yalnızca vergi değil, aynı zamanda finans ve muhasebe fonksiyonlarının birlikte yönettiği bir alandır.

6.4 Tebliğler açıklanana kadar en savunmalı pozisyon: hazırlıklı olmak

Vergi denetimlerinde en büyük risk, belirsizlik zemininde hazırlıksız yakalanmaktır. Bu nedenle şirketlerin hesaplama modellerini, veri sorumluluklarını, fonlama süreçlerini ve düzeltme mekanizmalarını bugünden kurması gerekir. Mevzuat açıklandığında bu yapılar revize edilebilir; ancak sıfırdan inşa etmek her zaman daha zor, daha maliyetli ve daha risklidir.

QDMTT İçin Yönetişim (Governance) Yapısı: Veri Akışı, İç Kontrol Zinciri, Sorumluluklar ve Uyum Takvimi

QDMTT, yalnızca bir vergi hesaplaması değildir; şirketlerin veri üretme, doğrulama, konsolidasyon, raporlama ve nakit akışı süreçlerini yeniden tasarlamasını gerektiren kurumsal bir dönüşümdür. Bu dönüşümün merkezinde güçlü bir yönetim yapısı (governance framework) yer almalıdır. Bu yapı, verinin nasıl üretileceğini, kim tarafından doğrulanacağını, hangi süreçte kimlerin onay vereceğini, inceleme durumunda hangi belgelerin sunulacağını ve grup-ülke-şirket düzeyindeki sorumlulukların nasıl dağıtılacağını tanımlar.

7.1 Yönetişim neden kritik bir unsurdur?

GloBE hesaplaması, muhasebe, finans, vergi, iç denetim, ERP sistemleri ve teşvik uygulamaları gibi pek çok bileşenin eş zamanlı olarak devrede olmasını gerektirir. Bir CE'nin verisindeki tek hata bile Türkiye'nin GloBE ETR'sini düşürebilir, QDMTT yükünü artırabilir ve ana şirketi IIR/UTPR riskiyle karşı karşıya bırakabilir. Bu nedenle yönetim yapısı, teknik hesaplamanın ötesinde, kurumsal risk yönetimi açısından da kritik bir araçtır.

7.2 Yönetişim yapısı üç katmanda kurulmalıdır

İlk katman şirket düzeyidir. Her CE kendi veri setini üretir, muhasebe tablolarını hazırlar, GloBE düzeltmelerini belirler, ertelenmiş vergi hareketlerini raporlar ve teşvik etkilerini analiz eder. Bu aşamadaki herhangi bir hata ülke toplamını etkilediği için finans, muhasebe ve vergi ekiplerinin yakın koordinasyonu zorunludur.

İkinci katman ülke düzeyidir. Türkiye'de atanacak bir ülke vergi lideri veya CFO; CE'lerden gelen veriyi toplar, veri tutarlılığını kontrol eder, hesaplamayı yapar, katkı paylarını belirler, ödeme takvimini yönetir ve incelemeye hazır dosyaları bir araya getirir. QDMTT'nin fiili sorumluluğu fiilen bu rodedir.

Üçüncü katman ise grup düzeyidir. Ana şirket, QDMTT'yi yalnızca yerel bir zorunluluk olarak değil, küresel bir risk yönetimi dosyası olarak ele alır. Politikaların tüm ülkelere uyumlu olmasını sağlar, ülke sonuçlarını global GloBE hesaplarına entegre eder, veri standardizasyonunu gözetir, IIR/UTPR riskini yönetir ve Türkiye ekibiyle yıllık uyum toplantıları yapar.

7.3 Veri tutarlılığı beyanı (Data Consistency Statement)

Her CE, sağladığı verinin doğru, eksiksiz, muhasebe kayıtlarıyla uyumlu ve teşvik/düzeltilme etkilerini gerçekçi şekilde yansıttığını yazılı bir beyanla teyit etmelidir. Bu beyan:

- ülke ETR'sini bozan veri riskine karşı güvenlik mekanizması oluşturur,
- inceleme durumunda idareye karşı savunma zemini sağlar,
- grup içi sorumluluk zincirini netleştirir.

7.4 Yıllık uyum takvimi (Annual Compliance Calendar)

QDMTT süreci, "Şubat–Mart'ta yapılan tek seferlik bir hesaplama" değildir; yılın tamamına yayılan bir organizasyondur. Önerilen yıllık döngü şu şekilde kurgulanabilir:

Ocak ayında veri toplama ve ERP raporlarının hazırlanması; Şubat ayında GloBE düzeltmeleri ve analizlerin yapılması; Mart ayında katkı paylarının hesaplanması; Nisan'da ana şirket ile uyum toplantılarının gerçekleştirilmesi; Mayıs'ta ödeme planı ve fonlama organizasyonunun yapılması; Haziran'da QDMTT beyanının hazırlanması; Temmuz'da beyan ve ödemenin yapılması; Ağustos'ta iç denetim değerlendirmesi ve Aralık ayında bir sonraki yıla yönelik planlamanın tamamlanması.

Bu takvim, QDMTT'nin süreklilik arz eden bir süreç olduğunu hatırlatır.

7.5 Fonlama (funding) protokolü

Ödeme yapan şirketin nakit yükünü dengelemek için kısa vadeli grup içi kredi, avans mekanizmaları veya katkı payı ön finansmanı gibi modeller devreye alınabilir. Bu düzenlemelerin anlaşmada açıkça yer alması, nakit sıkışıklığını ve ödeme gecikmelerini önler, Türkiye operasyonunun finansal dengesini korur.

7.6 İncelemeye hazır dokümantasyon paketi

Vergi incelemelerinde en güçlü savunma aracı, önceden hazırlanmış ve sistematik bir dosyadır. Bu dosyada katkı payı hesaplama dosyaları, CE veri beyanları, muhasebe kayıtları, ödeme dekontları, GloBE hesaplamaları, fonlama protokolüne ilişkin belgeler, düzeltme hesaplamaları ve raporlama zincirine ilişkin dokümanlar yer almalıdır.

Bu paket, idareye sunulabilir nitelikte bütüncül bir savunma altyapısı oluşturur.

Katkı Payı Paylaşım Modeli: Teknik Esaslar, Hesaplama Mantığı, Rakamsal Örnek ve Muhasebe/KDV Etkileri

QDMTT ülke bazlı bir vergi olduğu için Türkiye'deki tüm muhatap şirketler (CE'ler) tek bir GloBE ETR sonucuna bağlıdır. Buna karşın vergi fiilen tek bir şirket tarafından devlete ödenir. Bu nedenle, vergi ödeyen şirketin diğer şirketlerden hangi esaslara göre katkı payı alacağı mutlaka matematiksel olarak tanımlanmalıdır. Bu bölüm, paylaşım modelinin mantığını ve neden başka formüllerin teknik olarak savunulabilir olmadığını açıklar.

8.1 Neden paylaşım GloBE Geliri'ne göre yapılmalıdır?

Bir paylaşım modelini adil kılan, ülke ETR'sini teknik olarak etkileyen değişkeni baz almasıdır. GloBE ETR formülü, GloBE Vergisi'nin GloBE Geliri'ne oranı olarak tanımlanır. Buna göre GloBE Geliri yüksek olan şirketler, ülke ETR'sinin düşmesine daha büyük etki yapar; GloBE Geliri düşük olanlar ise sınırlı etki üretir.

Bu nedenle paylaşım yapılırken "kim ne kadar etki yarattıysa o kadar pay üstlenmelidir" prensibi esas alınmalı ve katkı payı, her şirketin GloBE Geliri'nin Türkiye toplam GloBE Geliri'ne oranına göre belirlenmelidir. Bu formül, GloBE sistemine tam uyum sağlar; manipülasyonu engeller; şirketler arası adaleti korur ve inceleme süreçlerinde savunulabilir bir zemin yaratır. Ciro, yasal kâr, dağıtılan kâr veya fonksiyonel yoğunluk gibi metrikler, teknik olarak aynı düzeyde kabul edilebilir değildir.

8.2 Rakamsal örnek — Türkiye toplam GloBE Geliri 100 milyon

Örneğin Türkiye'de üç şirket olduğunu varsayalım: yüksek marjlı bir üretici olan A Şirketi, düşük marjlı bir distribütör olan B Şirketi ve teşvikli bir AR-GE şirketi olan C Şirketi. Toplam Türkiye GloBE Geliri 100 milyon, Türkiye'nin GloBE Vergisi 12 milyon olsun.

Bu durumda GloBE ETR %12'dir. Eşik oran olan %15'in altında kaldığı için Top-Up Tax doğar ve QDMTT tutarı 3 milyon TL olarak hesaplanır. Bu 3 milyon TL, A, B ve C şirketlerinin GloBE Geliri içindeki paylarına göre dağıtılır. Örneğin A'nın 50 milyon, B'nin 30 milyon, C'nin 20 milyon GloBE Geliri ürettiği durumda, katkı payı sırasıyla 1,5 milyon, 0,9 milyon ve 0,6 milyon olarak belirlenir.

Bu basit örnek, teknopark veya AR-GE şirketlerinin, düşük marjlı distribütörlerin ve yüksek kârlı üreticilerin aynı ülke ETR'sini paylaştığı için tamamlayıcı vergi yüküne birlikte katıldığını gösterir.

8.3 Muhasebe ve fatura düzeni: KDV / stopaj yoktur

Katkı payı bir mal veya hizmet karşılığı değildir. Bu nedenle KDV doğmaz; çünkü ortada teslim veya hizmet yoktur. Stopaj da söz konusu değildir; zira bu ödeme, kâr payı, royalty, hizmet bedeli veya faiz niteliği taşımaz.

Muhasebede, ödeme yapan şirkette "katkı payı alacakları", diğer şirketlerde ise "katkı payı yükümlülüğü" olarak izlenen kayıt düzeni, bunun bir vergi yansıtması olduğunu ortaya koyar. Bu yaklaşımın anlaşmada açıkça belirtilmesi, bağımsız denetim ve vergi incelemelerinde tartışma riskini azaltır.

8.4 Ödemenin zamanlaması: "makul süre" yaklaşımı

Taslak anlaşmalarda sıkça rastlanan "30 gün önce ödeme" tarzı hükümler, veri akışının gecikmesi, finansman baskısı ve düzeltme sonrası yeni hesaplamaların ortaya çıkması gibi nedenlerle pratikte sorun yaratabilir.

Bu nedenle "Ödemeler makul bir süre içinde ve yazılı bildirimle yapılır." şeklindeki esnek ama çerçevesi belli bir ifade, hem finansal esneklik sağlar hem de hukuki belirsizliği azaltır.

8.5 Düzeltme (revision) mekanizması

Vergi incelemeleri veya grup içi GloBE düzeltmeleri sonrasında Türkiye GloBE Geliri, ertelenmiş vergi hesapları veya teşviklerin teknik etkisi değişebilir. Bu durumda katkı payı aynı formülle yeniden hesaplanmalıdır: yeni GloBE Gelir oranları ile yeni Top-Up Tax tutarı çarpılarak güncel dağılım belirlenir. Bu hükmün anlaşmada yer almaması, şirketler arasında ciddi uyumsuzluk riskleri doğurur.

8.6 Müşterek sorumluluk: sadece ödenmemiş katkı payı için

Geniş kapsamlı “tüm vergi türlerinde müşterek sorumluluk” hükümleri, yönetim kurulları açısından kabul edilemez bir risk seviyesi yaratır. Bu nedenle müşterek sorumluluk yalnızca katkı payı için ve sadece ödenmemiş tutar ile sınırlı olmalıdır; diğer vergi türleri açıkça kapsam dışında bırakılmalıdır. Bu sınırlama, yerel yönetim organlarının anlaşmayı güvenle onaylaması için kritik önemdedir.

Türkiye İçin Stratejik Yol Haritası: Uyum, Risk Yönetimi, Kurumsal Disiplin ve Geleceğe Hazırlık

Pillar Two ve QDMTT'nin uygulanması, yalnızca bir vergi hesabı ortaya koymakla kalmaz; şirketlerin işleyiş biçimini, finansal yönetimini, veri organizasyonunu ve iç kontrol yapılarını kökten dönüştüren yeni bir kurumsal disiplin gerektirir. Türkiye'de faaliyet gösteren çok uluslu gruplar, bu çerçevede hem teknik hem yönetsel hem de operasyonel bir dönüşüm sürecine girmiştir.

Bu bölüm, QDMTT'nin Türkiye'de nasıl yönetilmesi gerektiğini, hangi risklerin kontrol altında tutulması gerektiğini ve kurumsal uyumun nasıl sürdürülebileceğini ele alır.

9.1 Türkiye'de QDMTT: vergi yükümlülüğünden fazlası

QDMTT'yi başarılı yöneten şirketler, bu sistemin verginin ötesinde bir kurumsal yönetim projesi olduğunu hızlıca kavrar. QDMTT veri doğruluğu gerektirir, ülke bazlı sorumluluk yaratır, ödeme akışını etkiler, ana şirketle uyum ister, yıl boyunca süren bir organizasyon gerektirir, iç denetimin inceleme alanına girer, bağımsız denetim süreçlerinde gündeme gelir ve vergi idaresinin teknik incelemelerine açıktır.

Dolayısıyla bu konu yalnızca "mali müşavirlik" alanına bırakılabilecek bir teknik başlık değil; yönetim kurulu, CFO, iç denetim, vergi liderliği ve ERP ekiplerinin ortak projesidir.

9.2 Türkiye'de beklenen en büyük riskler

Öne çıkan risklerin başında veri hataları gelir. Tek bir CE'nin amortisman politikası, teşvik uygulaması, gider sınıflaması veya ertelenmiş vergi hesaplaması yanlış olduğunda, ülke ETR'si bozulur ve QDMTT yükü artar. Bu riskin yönetilmesinde veri tutarlılığı beyanı ve güçlü bir yönetim zinciri kilit rol oynar.

İkinci büyük risk, nakit akışı riskidir. Katkı payını ödeyen şirket, özellikle düşük marjlı distribütör, yatırım dönemindeki yeni şirket veya AR-GE şirketi gibi profillerde ciddi finansman baskısıyla karşılaşabilir. Bu baskının azaltılması için fonlama protokolü ve “makul süre” yaklaşımı birlikte kurgulanmalıdır.

Üçüncü risk alanı, Türkiye ve yabancı ülkeler nezdinde ortaya çıkabilecek incelemelerdir. QDMTT uygulaması, Türkiye vergi incelemelerinin yanı sıra GloBE hesaplama incelemelerine, ana şirket ülkesinde IIR incelemelerine ve üçüncü ülkelerde UTPR incelemelerine konu olabilir. Bu risklere karşı en güçlü koruma, incelemeye hazır dokümantasyon paketidir.

Dördüncü başlık, grup içi uyumsuzluk riskidir. Katkı payı dağılımı doğru modellenmezse şirketler arası gerilim, fonksiyonel birimlerin itirazları ve transfer fiyatlaması politikalarıyla çelişkiler ortaya çıkabilir. Matematiksel formülle tanımlanmış bir paylaşım modeli, bu riskleri en aza indirir.

Beşinci risk, ana şirket uyum riskidir. Ana şirket, IIR/UTPR risklerini yönetmek için Türkiye’den zamanında veri, doğru hesaplama ve açık dokümantasyon bekler. Türkiye’de kurulan güçlü model, yalnızca yerel uyumu değil, grubun küresel vergi risklerini de korur.

9.3 Türkiye’de uyum için “altın üçlü” yaklaşım

Türkiye’deki çok uluslu işletmeler için en güvenli model üç sütuna dayanır: yazılı anlaşma, teknik hesaplama modeli ve yönetim/dokümantasyon.

Yazılı anlaşma; katkı payı formülünü, veri sorumluluğunu, ödeme zamanlamasını, düzeltme mekanizmasını, fonlama protokolünü ve müşterek sorumluluk sınırını netleştirir. Anlaşma yoksa yorum devreye girer; vergi sisteminde yorum ise eşittir risk anlamına gelir.

Teknik hesaplama modeli; GloBE gelir analizini, ertelenmiş vergi etkilerini, teşviklerin teknik etkisini, ülke GloBE ETR simülasyonunu, katkı payı hesaplama ve inceleme sonrası revizyon modüllerini içerir ve her yıl güncellenmelidir.

Yönetim ve dokümantasyon sütunu ise veri tutarlılığı beyanını, iç kontrol zincirini, yıllık uyum takvimini, ülke-grup koordinasyon toplantılarını ve incelemeye hazır dokümantasyon dosyasını kapsar. Bu olmadan QDMTT savunulabilir bir zemine oturmaz.

9.4 Şirketler için 12 maddelik operasyonel yol haritası

Operasyonel düzeyde, Türkiye'deki gruplar için aşağıdaki çizelge pratik bir yol haritası sunar:

1. Tüm CE'ler için veri sorumlularının belirlenmesi,
2. GloBE veri setinin standardize edilmesi,
3. Hesaplama modelinin kurulması,
4. Katkı payı formülünün yazılı hâle getirilmesi,
5. QDMTT paylaşım anlaşmasının hazırlanması,
6. Fonlama protokolünün oluşturulması,
7. ERP sistemlerinde GloBE uyum alanlarının tanımlanması,
8. Veri tutarlılığı beyanının zorunlu hâle getirilmesi,
9. İç kontrol zincirinin oluşturulması,
10. İncelemeye hazır dokümantasyon paketinin hazırlanması,
11. Ana şirket ile yıllık uyum toplantılarının yapılması,
12. Yıl sonu GloBE değerlendirme raporunun hazırlanması.

Bu yol haritası, QDMTT sürecini tahmin edilebilir, izlenebilir ve savunulabilir bir zemine taşır.

9.5 Türkiye'nin gelecekteki QDMTT mimarisine dair öngörüler

Türkiye mevzuatının zaman içinde GloBE düzeltmelerine ilişkin teknik rehberler, elektronik bildirim yapısı, teşviklerin GloBE içindeki etkisinin standartlaştırılması, iç denetim ve bağımsız denetim için kontrol listeleri ve uluslararası uyumsuzluk çözüm mekanizmaları gibi alanlarda genişlemesi beklenir. Şirketler bu evrime hazırlıklı olmalı ve modellerini güncelleme kapasitesini canlı tutmalıdır.

9.6 QDMTT Türkiye için ne ifade eder?

Pillar Two ile gelen QDMTT; Türkiye'nin vergi egemenliğini koruyan, çok uluslu grup şirketlerini disipline eden, veri temelli yönetişimi zorunlu kılan, finansal öngörülebilirlik sağlayan ve global uyum sistemini Türkiye'ye entegre eden bir dönüşüm modelidir. Bu modeli erken benimseyen şirketler hem Türkiye'de hem global düzeyde daha güçlü bir vergi pozisyonu elde eder.

Model QDMTT Paylaşım Anlaşması

1. Taraflar ve amaç

Madde:

Bu Anlaşma, Türkiye’de faaliyet gösteren ve Küresel Asgari Vergi Sistemi (Pillar Two) kapsamına giren tüm muhatap grup şirketlerinin (Constituent Entities – CE) ülke bazlı Tamamlama Vergisi (Top-Up Tax) yükümlülüklerinden doğan katkı payı (Contribution Amount) dağılımını düzenlemek amacıyla akdedilmiştir.

Madde Açıklaması:

Amaç maddesi, anlaşmanın kapsamını ve tarafların aynı ülke ETR’sine bağlı olduğunu netleştirir. QDMTT’nin yalnızca teknik bir vergi değil, ülke bazlı ortak sorumluluk üreten bir yapı olduğu burada vurgulanır. CE tanımının parantez içinde İngilizce olarak da verilmesi, denetçiler, iç kontrol birimleri ve ana şirket açısından terminoloji belirsizliğini ortadan kaldırır.

2. Tanımlar

Madde:

Bu Anlaşmada kullanılan temel kavramlar; GloBE Geliri (GloBE Income), GloBE Vergisi (GloBE Taxes), Efektif Vergi Oranı (GloBE ETR), Nitelikli Yerel Asgari Tamamlama Vergisi (QDMTT), Katkı Payı (Contribution Amount), Dosyalamadan Sorumlu Şirket (Designated Filing Entity – DFE) ve Ödeme Yapan Şirket (Paying Party) olarak tanımlanmıştır.

Madde Açıklaması:

Tanımlar bölümü anlaşmanın teknik tutarlılığı için kritiktir. GloBE kavramlarının ulusal mevzuatta bire bir karşılığı bulunmadığından, İngilizce referansın parantez içi verilmesi uygulamada doğru yorumlanmasını sağlar. Tanımların tek bir yerde toplanması, ileride ortaya çıkabilecek inceleme ve iç denetim süreçlerinde hukuki tartışma alanını daraltır.

3. Ödeme yapan şirketin belirlenmesi

Madde:

QDMTT tutarı Türkiye’de tek bir şirket tarafından devlete ödenir. Bu Anlaşma uyarınca Ödeme Yapan Şirket ..... A.Ş.’dir.

Commentary:

Kanun, ödeme yükümlülüğünü tek bir şirkete bağlamakla birlikte bu şirketin kim olduğunu belirlememiştir. Anlaşmada bu şirketin açıkça gösterilmemesi, grup içinde “kim ödeyecek?” sorusunu sürekli gündemde tutar. Nakit akışı güçlü, finansal kapasitesi yüksek ve idari deneyimi olan bir şirketin bu rolü üstlenmesi, hem operasyonel hem yönetim açısından daha sağlıklıdır.

4. Katkı payı hesaplama esası

Madde:

Katkı Payı, her bir CE’nin yıllık GloBE Geliri’nin Türkiye toplam GloBE Geliri içindeki payına göre hesaplanır:

Katkı Payı = CE GloBE Geliri / Türkiye Toplam GloBE Geliri

Commentary:

Bu madde, hem anlaşmanın hem QDMTT uyumunun merkezindedir. GloBE sistemi vergi matrahı yerine düzeltilmiş muhasebe gelirini esas aldığı için ciro, yasal kâr veya fonksiyonel yoğunluk gibi ölçütlere dayalı formüller teknik açıdan geri planda kalır. Önerilen formül OECD metodolojisiyle uyumludur ve denetim süreçlerinde savunulabilir bir temel sağlar.

5. Katkı payının ödenme süresi

Madde:

Taraflar, Ödeme Yapan Şirket tarafından devlete yapılan QDMTT ödemelerinin, ilgili CE’ler tarafından “makul bir süre içinde” ve yazılı bildirim üzerine karşılanacağını kabul eder.

Commentary:

Belirli tarih içeren katı hükümler pratikte sıkıntı yaratır; özellikle veri geç geldiğinde veya son dakika düzeltmeleri gerektiğinde taraflar zorlanır. “Makul süre” ifadesi, hem idarenin kabul edebileceği esnekliği sağlar hem de şirketlerin nakit yönetimine alan tanır.

6. Muhasebe ve fatura düzeni

Madde:

Katkı Payı, mal veya hizmet karşılığı olmayan bir vergi yansıtması niteliğinde olup KDV veya stopaja tabi değildir. Taraflar, muhasebe kayıtlarının bu niteliğe uygun olarak yapılacağını kabul eder.

Commentary:

Bu hüküm, şirketleri KDV ve stopaj tartışmalarından korur. İdarenin bazı grup içi ödemeleri “hizmet” olarak yorumlaması riskini önceden bertaraf eder. Bağımsız denetim açısından da çerçeveyi netleştirir. Ödeme yapan şirkette katkı payı alacağı, diğer CE’lerde katkı payı borcu olarak kayıt yapılması, bu maddeyi destekleyen muhasebe yansımasıdır.

7. Veri paylaşımı ve sorumluluk

Madde:

Her CE, sunduğu finansal ve GloBE verilerinin doğruluğundan münferit olarak sorumludur. DFE, CE’ler tarafından sağlanan verileri derlemekle sorumlu olup bu verilerin doğruluğu konusunda sorumluluk kabul etmez.

Commentary:

Ülke ETR’sini bozan veri hatalarına karşı en kritik koruma bu hükümdür. Tek bir şirketin hatası tüm ülke vergisini etkileyebilir. Bu nedenle şirket bazında sorumluluğun yazılı olarak tanımlanması şarttır. DFE’nin sorumluluğunun veri derleme ile sınırlanması, tüm riskin tek bir şirket üzerinde yoğunlaşmasını engeller.

8. Müşterek sorumluluk (Joint Liability)

Madde:

Tarafların müşterek sorumluluğu yalnızca ödenmemiş Katkı Payı tutarı ile sınırlıdır. Bu sorumluluk başka vergi türlerine uygulanmaz.

Commentary:

Geniş kapsamlı müşterek sorumluluk hükümleri, yerel şirketlere öngörülemez risk yükler. Bu hükümle birlikte müşterek sorumluluk, yalnızca katkı payına ve sadece ödenmemiş kısma indirgenir; diğer vergi türleri kapsam dışı bırakılır. Yönetim kurullarının anlaşmayı onaylaması için bu sınırlandırma çoğu zaman şarttır.

9. Düzeltme (revision) mekanizması

Madde:

Vergi incelemesi, GloBE düzeltmesi veya idari yorum değişikliği gibi nedenlerle QDMTT tutarının değişmesi hâlinde, yeni tutar aynı formüle göre yeniden CE'lere dağıtılır.

Commentary:

GloBE ve QDMTT hesaplamalarının zaman içinde değişebileceği açıktır. Gelirlerin revizesi, ertelenmiş vergi etkilerindeki değişiklikler veya teşvik uygulamalarının farklı yorumlanması, katkı payının yeniden hesaplanmasını gerektirir. Oran esaslı bu yaklaşım, geriye dönük ihtilafların yönetilebilir kalmasını sağlar.

10. Fonlama protokolü

Madde:

Taraflar, Ödeme Yapan Şirketin likidite riskini azaltmak amacıyla gerekli görüldüğünde kısa vadeli grup içi finansman, nakit avans veya benzeri fonlama yöntemlerinin kullanılabileceğini kabul eder.

Commentary:

QDMTT tutarı, özellikle bazı sektörlerde milyonlarca liralık ek yük oluşturabilir. Düşük marjlı şirketler için bu yük sürdürülemez hâle gelebilir. Fonlama protokolünün anlaşmada yer alması, ödeme sürecinin tıkanmasını engelleyen esnek bir finansman hattı tanımlar.

11. İncelemeye hazır dokümantasyon

Madde:

Taraflar, her hesap dönemi için GloBE hesaplamaları, katkı payı tabloları, veri beyanları, muhasebe kayıtları ve raporlama zincirinin yer aldığı bir "QDMTT Dokümantasyon Dosyası" hazırlayacaktır.

Commentary:

OECD, GloBE hesaplamaları için eksiksiz bir belge seti öngörür. Bu hüküm, hem Türkiye vergi incelemeleri hem de ana şirketin yapacağı GloBE kontrolleri açısından güçlü bir savunma çerçevesi oluşturur ve dokümantasyonun "resmî sorumluluk" hâline geldiğini teyit eder.

12. Yıllık değerlendirme ve revizyon

Madde:

Taraflar, hesaplama modeli, yönetim yapısı, veri akışı ve fonlama süreçlerinin her yıl gözden geçirilmesi ve gerekirse revize edilmesi konusunda mutabıktır.

Commentary:

Pillar Two dinamik bir yapıya sahiptir. Türkiye mevzuatındaki değişiklikler, OECD rehberleri ve ana şirket politikalarındaki güncellemeler nedeniyle anlaşmanın da yaşayan bir doküman olarak tasarlanması gerekir. Bu hüküm, değişen şartlara uyumu hukuki zemine taşır.

13. Yürürlük ve uygulanacak hukuk

Madde:

Bu Anlaşma Türkiye Cumhuriyeti mevzuatına tabidir ve tarafların yetkili organlarınca onaylandığı tarihte yürürlüğe girer.

Commentary:

Vergiyle bağlantılı sözleşmelerin farklı hukuki rejimlere tabi olması, uygulamada gereksiz risk yaratır. Uygulanacak hukukun Türkiye olarak belirlenmesi, yorum alanını daraltır ve belirsizlikleri azaltır.

Kapanış: Türkiye’de QDMTT ile Yeni Bir Dönem

Türkiye’nin Nitelikli Yerel Asgari Tamamlama Vergisi (QDMTT) uygulaması, çok uluslu gruplar için yalnızca bir vergi hesabı sunmakla kalmaz; Türkiye operasyonlarının yapısal çerçevesini etkileyen kapsamlı bir dönüşüm başlatır. Bu sistem, vergi mevzuatının sınırlarını aşarak organizasyon disiplini, veri güvenilirliği, yönetim ve finansal planlama gerektiren yeni bir kurumsal faz yaratır.

Artık Türkiye’de faaliyet gösteren çok uluslu işletmeler, bireysel şirketlerden oluşan dağınık bir yapı olarak değil, tek bir ülke sonucu üreten birleşik bir ekonomik organizasyon olarak değerlendirilir. QDMTT’nin özünde, Türkiye’de yaratılan ekonomik faaliyetin Türkiye’de vergilendirilmesi gerektiği fikri yer alır. Bu, ülke egemenliğinin korunmasını sağlarken, Türkiye’nin küresel vergi mimarisindeki konumunu da güçlendirir.

Bu yeni sistem, grupların kendi iç düzenini yeniden kurmasını zorunlu hâle getirir. Vergi uyumu artık yalnızca vergi departmanının değil; CFO’dan iç denetim birimine, ERP yöneticilerinden ana şirketin global vergi strateji ekibine kadar uzanan bir sorumluluk zincirinin konusudur. QDMTT’nin doğru yönetilmediği bir ortamda yalnızca Türkiye’de değil, ana şirket seviyesinde de IIR ve UTPR riskleri doğabilir. Bu nedenle Türkiye merkezli güçlü bir uyum modeli, grubun küresel vergi risklerini azaltan stratejik bir araç hâline gelir.

Bu kitap, QDMTT sürecini sadece kurallar üzerinden değil, kurumsal bir sistem olarak ele alır. Katkı payı modelinin matematiksel temeli, GloBE Geliri yaklaşımının şirketler üzerindeki etkileri, yönetim yapısının nasıl kurulacağı, fonlama protokollerinin mantığı, muhasebe ve KDV/stopaj sınıflandırmasının çerçevesi, incelemeye hazır dokümantasyonun prensipleri, veri tutarlılığı beyanının kapattığı risk alanları ve model anlaşmadaki her maddenin kurumsal anlamı bütünsel bir rehber olarak ortaya konmuştur.

Türkiye’de QDMTT uygulaması, Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın yayımlayacağı tebliğler, OECD rehberleri ve ülkeler arası teknik mutabakatlarla zaman içinde daha da netleşecektir. Değişmeyecek olan tek unsur ise şudur: hazırlıklı olan şirketler, bu dönemi en az maliyet ve en yüksek kurumsal güçle yönetir.

Bu nedenle Türkiye’de faaliyet gösteren çok uluslu grupların QDMTT sürecini sadece bir vergi düzenlemesi, bir raporlama yükümlülüğü veya yeni bir hesaplama yöntemi olarak değil; kurumsal dönüşüm projesi, iç kontrol ve veri bütünlüğü mimarisi ve ana şirketle tam uyum sağlayan bir koordinasyon sistemi olarak görmesi gerekir.

Sonuç olarak QDMTT, Türkiye’nin küresel vergi düzenindeki yerini güçlendiren ve çok uluslu şirketleri daha disiplinli, daha şeffaf ve daha öngörülebilir bir yapıya yönlendiren bir modeldir. Bu kitabın amacı, bu yeni döneme girerken gruplara kapsamlı, teknik olarak eksiksiz ve Türkiye’nin idari uygulamasına uyumlu bir yol haritası sunmaktır.

Türkiye’deki QDMTT uygulaması uzun yıllar boyunca gelişmeye devam edecek; ancak temel taşlar bugün atılmaktadır. Doğru atılan her adım, yalnızca bugünün uyumunu değil, geleceğin vergi güvenliğini de inşa eder.

***

Bize Ulaşın

Primetax ile vergi danışmanlığı, muhasebe ve bordro hizmetlerinde eşsiz bir uzmanlık ve sorunsuz uygulama deneyimi sizi bekliyor. İşinizi bytmeye odaklanırken, uzman rehberliğimizle gçlendiğinizi hissederek, karmaşık sreğleri bize bırakın.

www.reallygreatsite.com

Primetax

+90 212 371 46 03

Büyükdere Cd. 193 Plaza Kat: 2 No: 224-228 Levent

www.primetax.com.tr